

INSTITUTE OF ASIAN STUDIES



doc. Mgr. Martin Slobodník, PhD.

*Doc. Mgr. Martin Slobodník, PhD. je popredný slovenský sinológ a tibetológ. Od roku 2013 je prodekanom pre rozvoj fakulty a informačné technológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Vyučuje na Katedre východoázijských štúdií, venuje sa čínsko-tibetským vzťahom v minulosti a v súčasnosti, je autorom desiatok vedeckých prác, recenzií, prekladov, populárno-vedeckých prác a ďalších odborných publikácií. Výsledkom jeho viacerých terénnych výskumov v severovýchodnom Tibete je monografia *Mao a Buddha: náboženská politika voči tibetskému buddhizmu v Číne (2007)* a kniha *Labrang – svet tibetského kláštora (2013)* určená širšej verejnosti.*

S docentom Slobodníkom sme sa stretli v polovici júna krátko po diskusii „Tibetsko-čínske vzťahy: aktuálne otázky a budúce výzvy“, organizovanej mestom Bratislava, Tibetskou asociáciou a Klubom priateľov Tibetu NR SR. O vývoji v Tibete diskutovali členovia tibetského exilového parlamentu Khenpo Sonam Tenphel, Karma Chophel, Dawo Phunnyi, Jamyang Soepa, doc. Slobodník a poslanec NR SR Martin Poliačik.

Aká je aktuálna situácia v Tibete? Možno práve aj s určitým odkazom na diskusiu, ktorá prebehla s reprezentantmi tibetskej exilovej vlády v Bratislave v Zichyho paláci 5. júna. Treba hľadať pravdu niekde uprostred medzi vyjadreniami oboch strán?

Mám pocit, že na takýchto akciách zástupcovia tibetskej exilovej vlády prezentujú svoj „štandardizovaný“ balík informácií. Samozrejme, dá sa povedať, že jedna aj druhá strana, tibetský exil aj čínska vláda, v tejto citlivej otázke narábajú so svojou propagandou. Pritom Čína má k dispozícii oveľa väčšie možnosti, inštitucionálne aj personálne, nakoľko hovoríme o štáte a nie o relatívne malej komunite exulantov v Indii.

Počas diskusie v Zichyho paláci odznelo viacero historicky nepresných informácií. Na druhej strane si uvedomujem, bez toho aby som publikum, ktoré sa diskusie zúčastnilo, akokoľvek podceňoval, že verejnosť vie o tibetsko-čínskych vzťahoch veľmi málo. Preto sa v danej problematike do hlbších úrovní asi ísť veľmi nedá a aj by to bolo v konečnom dôsledku kontraproduktívne. Aj napriek tomu však niektoré informácie boli až príliš zjednodušené, jednostranné a čierno-biele. Čo bolo pre mňa prekvapujúce, bol výrazný optimizmus Tibeťanov, pri ktorom si nie som istý, či nebol účelový. Žiaľ, nevidím dôvod, prečo by tibetská strana mala byť optimistická, pokiaľ ide o čínsko-tibetské vzťahy.

Otázky, kde hľadať pravdu a aká je terajšia situácia v Tibete, vôbec nie sú jednoduché. Je potrebné ich vidieť v diachronických, časových a priestorových súvislostiach. V Tibete som naposledy bol v roku 2012, pred tým som mal možnosť chodiť do Tibetu každý rok. Vychádzam teda z vlastných skúseností a do istej miery z toho, čo je k dispozícii v odbornej literatúre a v médiách.

Časové súvislosti v Tibete spočívajú v tom, že situácia sa po masových demonštráciách v roku 2008 zhoršila. Tlak štátu na kláštory a na celú spoločnosť v podobe vojenskej a policajnej prítomnosti, ideologických kampaní a zvýšenia kontroly nad regiónmi je výraznejší, ako bol pred jarou 2008. Politika Číny bola reštriktívna aj predtým, no skôr limitovaná na Tibetskú autonómnu oblasť, kde už koncom 80-tych rokov prebiehali demonštrácie. Zatiaľ čo v periférnych oblastiach severného a východného Tibetu, kde otvorené prejavy odporu neboli, bola aj politika Číny miernejšia. To sa však po roku 2008 zmenilo.

Pri priestorových súvislostiach na jednej strane vidíme pokrok, ani nie v ľudských právach, či v dodržiavaní základných slobôd, ale v predsa len zdržanlivejšom prístupe štátu k občanom žijúcim v neproblematických provinciách, t.j. neobývaných národnostnými menšinami. Na druhej strane potom vidíme korešpondujúcu, veľmi reštriktívnu politiku nielen v Tibete, ale napríklad aj v Ujgurskej autonómnej oblasti Sin-ťiang. Tu je čínska vláda konfrontovaná s obdobnými, no intenzívnejšími problémami – s etnicky a nábožensky motivovaným nacionalizmom a separatizmom, hnutiami a prejavmi, ktoré sú namierené proti vládnej moci.

Keby sme ale teraz v tomto kontexte hranicu komparácie posunuli o kúsok ďalej, situácia v Tibete je výrazne lepšia ako bola v 60-tych a 70-tych rokoch, v období pred, počas a tesne po Kultúrnej revolúcii. Toto porovnanie však už nevyjde tak pozitívne, ak súčasnú situáciu porovnáваме s postmaoistickým obdobím 80-tych rokov, kedy bola politika Číny v rámci reality socialistického štátu, pokiaľ ide o náboženskú a národnostnú politiku, najliberálnejšia. V 90-tych rokoch sa začala kontrola zosilňovať, v Tibete potom ešte výraznejšie po demonštráciách v roku 2008.

Nedávno čínska vláda zverejnila hospodárske výsledky Tibetu, ktoré svedčia o významnom ekonomickom raste. Je možné tieto čísla brať objektívne, alebo je potrebné k nim pristupovať skôr s rezervou?

Tie čísla konkrétne nepoznám, ale samozrejme táto línia argumentácie je pri čínskej – nazvime to – propagande jednou z kľúčových. Sme teda svedkami poukazovania na hospodárske ukazovatele ako HDP, priemerný príjem a iné, ktoré sa v Tibete objektívne zvyšujú. A to opäť najmä v postmaoistickom období, období reforiem a otvárania sa Číny svetu.

Otázka, ktorú si kladú Tibeťania v Tibete či v exile, rovnako ako aj analytici a tibetológovia, skúmajúci ekonomické otázky sino-tibetských vzťahov, je, do akej miery je táto politika prínosom pre „obyčajného“ Tibeťana a naopak, do akej miery do regiónu vnáša nové problémy. Proklamované zvyšovanie životnej úrovne a ekonomických ukazovateľov je primárne výsledkom štedrej subvenčnej politiky centrálnej vlády. Vláda v Pekingu v roku 2000 schválila

politiku veľkého rozvoja západných oblastí. Pritom nejde len o Tibet, ale o celý západ krajiny, ktorý je chudobnejší ako ostatné časti Číny. Zároveň je práve západná Čína do veľkej miery osídlená etnickými menšinami. Je tu preto prítomná určitá kombinácia sociálnych otázok, nižšej životnej úrovne a etnicko-náboženských otázok, ktoré vytvárajú pomerne výbušnú zmes.

Nové problémy plynú najmä z faktu, že väčšina štátnych investícií a subvencií, napr. na budovanie infraštruktúry – najznámejší projekt je železnica do Lhasy dokončená v lete roku 2006 – smerujú k čínskym firmám, ktoré si so sebou prinášajú čínskych inžinierov a často aj robotníkov a ďalší personál. Reálne toľko kvalifikovaných ľudí s potrebným vzdelaním v Tibete ani nie je. Tým sa zvyšuje prítomnosť Číňanov v Tibete a príjemcami štátnych stimulov nie sú Tibeťania, ale práve Číňania.

Pri Tibete možno hovoriť o dvoch druhoch ekonomiky, mestskej a rurálnej. Pri rurálnej ide primárne o ekonomiku Tibeťanov, poľnohospodárstvo a maloobchod, ktoré nepotrebujú ani železnicu do východnej Číny, ani veľké infraštruktúrne projekty. Na druhej strane je potom mestská ekonomika. Podnikatelia, majitelia obchodov a reštaurácií, ktorí sú zväčša Číňania – Chanovia, ako sa oficiálne majoritné etnikum v Číne nazýva, z infraštruktúry a jej budovania profitujú viac než obyčajní Tibeťania.

Do akej miery táto podoba rozvojovej pomoci centrálnej vlády vo vzťahu k tibetským regiónom a najmä k Tibetskej autonómnej oblasti predstavuje reálne zvýšenie kvality života a možnosti uplatnenia pre väčšinu Tibeťanov, je preto otázne. Samozrejme časť Tibeťanov z nej tiež profituje. Sú zamestnancami úradov, či obchodujú s východnou Čínou. Dotácie teda nie sú podmienené a vyslovene namierené na Chanov. No v konečnom dôsledku z nich profitujú skôr oni.

V tejto súvislosti sa často spomína narastajúca populácia Číňanov v Tibete, aj na diskusii odzneli zmienky a určité čísla pomeru Číňanov k Tibeťanom v regióne.

Tibeťania často operujú s informáciou, že v Tibete je v súčasnosti viac Číňanov (Chanov), ako Tibeťanov. To je problematická informácia, pretože hneď ako prvá vyvstáva otázka ako definovať Tibet. Poznáme koncepciu tzv. veľkého Tibetu, používanú hlavne zo strany tibetského exilu, ktorá zahŕňa všetky oblasti osídlené Tibeťanmi, aj mimo Tibetskej autonómnej oblasti. Tie ale ani pred rokmi 1950-1951, keď sa stal Tibet súčasťou Číny, nepodliehali autorite vlády v Lhase, respektíve autorite dalajlámu ako najvyššieho politického predstaviteľa. Boli to periférne oblasti s rozličným statusom, ale netvorili súčasť politického Tibetu. Napriek tomu sa tibetský exil toto zdanie snaží vytvárať. Potom hovoríme o tzv. Tibetskej autonómnej oblasti. Pravdou je, že oficiálne čísla sú nespoľahlivé, pretože mnoho z Číňanov žijúcich v tejto oblasti, tam nemá nahlásený trvalý pobyt. Sčítanie obyvateľov, ktoré Čína ponúka, je preto sporné.

V samotnej Lhase je v súčasnosti viac Chanov ako Tibeťanov. V Tibetskej autonómnej oblasti podľa posledného sčítania ľudu žije celkovo zhruba 2,9 milióna obyvateľov a rádovo odhadom 85 % z nich sú Tibeťania. Tibeťania preto v Tibetskej autonómnej oblasti menšinu určite netvorí. V tomto počte sa neráta s vojenským personálom, čiže tam určitá odchýlka je. Podľa

oficiálnych čínskych štatistík žije v Tibetskej autonómnej oblasti 2-3 % ne-Tibeťanov, teda aj Chanov, čo je zasa nereálne nízke číslo. Reálne odhady hovoria o 15 %, pričom väčšina z nich sa koncentruje práve v Lhase, jedinom väčšom meste v Tibetskej autonómnej oblasti.

Ak zahrňame celý „veľký“ Tibet, vrátane periférnych oblastí, ktoré etnicky, kultúrne a nábožensky sú síce tibetské, ale dnes tvoria súčasť iných provincií a ani v minulosti nepodliehali vláde v Lhase, tam už je Chanov viac. Počet Chanov a Tibeťanov vo všetkých Tibeťanmi osídlených oblastiach je zhruba rovnaký a možno by sa dalo tvrdiť, že Tibeťania tu tvoria menšinu.

To, že v nich však Číňania žijú, nie je dôsledkom vývoja po roku 1950. Ide o dlhodobý historický proces, Číňania sa v týchto oblastiach usadzovali už v 18. a 19. storočí. Tieto územia sa totiž nachádzajú na čínsko-tibetskej kultúrnej, jazykovej a etnickej hranici – ide najmä o severovýchodný a východný Tibet – a historicky nepodliehali tibetskej vláde. Niektoré časti boli súčasťou čínskych provincií, iné boli v stave, kde centrálna politická moc, či už Pekingu alebo Lhasy, nefungovala. Preto je táto otázka veľmi komplikovaná a nedá sa generalizovať tvrdením, že v Tibete žije viac Číňanov ako Tibeťanov a využívať ho ako argument proti politike súčasného čínskeho režimu. Navyše tam žijú aj početné komunity Chuejov, čínskych moslimov a niektoré ďalšie menšie etniká.

Takéto tvrdenie platí v prípade Ujgurskej autonómnej oblasti Sin-ťiang, kde máme pomerne presné informácie o etnickom zložení obyvateľstva. V roku 1949, keď sa stal Sin-ťiang súčasťou Číny, bolo v populácii zastúpených 10 % Chanov. Dnes už podľa oficiálnych štatistík tvoria Chanovia takmer 50 %. V Sin-ťiangy naozaj došlo k zmene etnického zloženia v dôsledku štátnej politiky, o čom sa však v zahraničí hovorí oveľa menej.

Exilová vláda sa snaží svojimi zahraničnými cestami a návštevami mobilizovať určitý medzinárodný tlak na Čínu, ako to kedysi robil najmä dalajláma. Môže medzinárodná angažovanosť tomuto problému pomôcť?

Medzinárodná angažovanosť určite má význam, ale skôr v prípade konkrétnych osôb, ktoré boli napríklad zadržané a uväznené. Zvýši sa o nich povedomie a určitý mediálny a politický tlak zahraničia môže prispieť k ich prepusteniu. No v prípade fundamentálnej otázky zmeny statusu Tibetu, a to nie nevyhnutne zmeny smerom k nezávislosti, ale nového formulovania autonómnych práv a postavenia Tibetu ako súčasť ČLR, medzinárodná angažovanosť tieto zmeny neprinesla a pochybujem, že prinesie. Ak sa pozrieme do minulosti, na 90-te roky a vývoj po roku 2000, Čína nebola ochotná urobiť nijaké kompromisy ani vtedy a to hovoríme o politicky i ekonomicky oveľa slabšej Číne ako dnes. A to bola Čína po roku 1989 ešte do istej miery aj diplomaticky izolovaná po udalostiach na námestí Tchien-an-men a po rozpade socialistického tábora, keď sa náhle jej privilegované postavenie v trojuholníku sovietsko-čínsko-amerických vzťahov počas Studenej vojny stratilo. Z vyjadrení čínskych predstaviteľov, ako ich mám možnosť sledovať v médiách, nevidím, že by takéto kompromisy v budúcnosti boli pravdepodobnejšie.

Čo naopak vidieť je, je oveľa sebavedomejší, až asertívnejší prístup Číny v medzinárodných otázkach ako sú Východočínske more, Juhočínske more a v ďalších teritoriálnych sporoch. Nie sú však žiadne dôkazy smerom do minulosti, ani náznaky do budúcnosti, ktoré by nás mali presvedčiť, že sústredený zahranično-politický tlak, ktorý aj tak neexistuje, prispeje k zmenám, či nejakej priamo prinesie. Ak nastanú zmeny, budú výsledkom pomerne racionálnych a pragmatických úvah čínskej politickej elity. Vonkajšia zahranično-politická angažovanosť, vrátane stretnutí so 14. dalajlámom, je veľmi periférny, marginálny impulz, ktorý by v tomto všetkom mohol hrať úlohu.

Je do budúcnosti pravdepodobné, že by sa situácia Tibetu a postoj Číny zmenila? Čína ekonomicky rastie, nedávne čísla dokonca hovoria o tom, že v tomto roku sa stane najväčšou svetovou ekonomikou podľa kúpnej parity. S tým prichádza i určité väčšie sebavedomie a väčšia schopnosť i odhodlanosť brániť štátne záujmy. Je teda skôr nepravdepodobné, že by Čína v budúcnosti ustupovala v pre ňu zásadných otázkach?

Vo všeobecnosti si myslím, že z perspektívy pekínskej vlády nemá Čína v kľúčových politických otázkach žiadny dôvod ustupovať. Teraz nejde iba o Tibet, pretože ekonomický výkon, od ktorého sa potom napríklad odvíja aj vojenská sila a koniec koncov aj politický význam, či už v Ázii alebo globálne, Číne dôvod ustupovať nedáva. Čína je v období ekonomického rastu, napriek tomu, že sa už do istej miery spomaľuje a má mnohé problémy.

Do budúcnosti sa môžu Tibeťania a možno aj Ujguri spoliehať jedine na to, že v istej fáze vo veľmi postupnom a pomalom procese evolučnej zmeny politická garnitúra v Číne začne dbať viac na politické a ľudské práva, vrátane práv národnostných a náboženských a bude ochotná v tomto kontexte revidovať svoju politiku voči regiónom ako sú Tibet alebo Sin-ťiang. Náznaky, ktoré by tomuto nasvedčovali, zatiaľ neprichádzajú.

V otázke Tibetu Čína najmä nemá pocit, že ide o urgentný problém, o ktorom by mala s kýmkoľvek, či už s exilovou vládou alebo so zahraničím, vyjednávať. Región Tibetu je objektívne pod kontrolou Číny. Z času na čas sú tam nepokoje, hoci tie v roku 2008 boli prvé väčšieho rozsahu a samozrejme tam tiež je veľká časť obyvateľov, ktorá nie je spokojná so statusom quo a uplatňovaním vládnej moci. Avšak odpor obyvateľstva nie je taký, aby situáciu výrazne destabilizoval. Preto Čína jednoducho nemá pocit, že Tibet je téma, ktorú musí teraz prioritne riešiť.

Vláda v Pekingu má iné problémy, ekologické, ekonomické, sociálne, aj problémy vo vzťahu k zahraničiu, ako sú práve otázky teritoriálnych nárokov, vzťahy s Vietnamom, Japonskom a ďalšie, ktoré sú pre ňu oveľa principiálnejšie a vo vládnej agende stoja zásadne vyššie ako tibetská otázka. Keď pritom hovoríme v Tibete o národnostnom konflikte, situácia v Sin-ťiang, v Ujgurskej autonómnej oblasti, je oveľa horšia. V priebehu posledného roka sa opakujú teroristické útoky na čínsku políciu alebo čínske vojenské zložky, útoky nielen v samotnom Sin-ťiang ale napríklad aj v Pekingu alebo v Kchun-mingu v južnej Číne. Z tohto hľadiska je práve Sin-ťiang v Pekingu vnímaný ako oveľa väčší problém než Tibet.

Naznačili ste problematiku teritoriálnych sporov, či už vo Východočínskom alebo v Juhočínskom mori. Japonský premiér Šinzó Abe vo svojom vystúpení na fóre Šangri-la 2014 v máji avizoval, že Japonsko je pripravené výraznejšie vystupovať v teritoriálnych sporoch krajín regiónu s Čínou a tiež regionálnej bezpečnosti. Mohli by výsledky iných teritoriálnych sporov Číny, v prípade ak dôjde k ich urovneniu, ovplyvniť otázku Tibetu?

Určite nie. Šinzó Abe, predpokladám, mal na mysli problémy bilaterálnych čínsko-japonských vzťahov, to znamená hlavne ostrovy Tiao-jü/Senkaku a konflikty s nimi spojené. Súvislosť Tibetu a týmito teritoriálnymi spormi nie je politicky aktuálna, respektíve aspoň ja ju ako takú nevidím. Je tu však súvislosť logiky vnímania vlastného územia a vlastnej interpretácie historického nároku na konkrétne oblasti Čínou. Od toho sa odvíjal aj čínsky nárok na Tibet v rokoch 1950-1951, alebo presnejšie nárok Čínskej ľudovej republiky. Rôznymi historickými nárokmi a dokumentmi z 13., 16. a 18. storočia sa Čína rovnako usiluje potvrdiť aj svoje historické požiadavky na ostrovy v morských teritoriálnych sporoch. Z hľadiska historického povedomia a vlastenectva, ba až nacionalizmu, tu je možné vnímať určité podobnosti a analógie. Ani Vietnam, ani Japonsko alebo Filipíny a ďalšie krajiny v tom regióne však spory s Čínou nebudú riešiť tým, že by do nich zatiahli aj otázku postavenia Tibetu.

Zástupcovia tibetského exilu vyjadrili optimizmus a nádej vo vyriešenie ich situácie. Mohlo by sa však skôr zdať, že naopak ustupujú zo svojich požiadaviek – od nezávislosti, k „skutočnej“ autonómii. Je možné čakať, že skôr či neskôr budú nútení prispôbiť sa čínskym „pravidlám hry“? Mohli by sme byť svedkami opakovania sa nepokojov, rozsahom podobných tým z roku 2008, v prípade, že by došlo k frustrácii z dlhodobého neúspechu pri nadväzovaní vzájomného dialógu? V Tibete stále pokračujú samoupálenia, posledné správy z oblasti hovoria o vyše sto prípadoch za posledné tri roky.

Obávam sa, že Čína už nemá záujem o dialóg so súčasným 14. dalajlámom, ktorý bude mať na budúci rok 80 rokov a čaká na jeho nástupcu, ktorého si navyše chce vybrať sama. Čínska vláda sa podľa môjho názoru mylne domnieva, že jedinou príčinou nepokojov, nestability a prejavov odporu v tibetskom regióne – protesty z 2008 boli len posledným výkričníkom, nespokojnosť s čínskou politikou bola v oblasti už predtým – je činnosť tibetskej exilovej vlády a primárne dalajlámu. Práve jeho smrťou podľa Číny zmizne posledná prekážka definitívneho nastolenia kontroly v Tibete. Nie kontroly politickej – Tibet je súčasťou Číny, ale eliminácie prejavov odporu.

Veľmi dúfam, že budem zlým prorokom, no podľa mňa v situácii, keď v exile nebude Tibeťanmi tak rešpektovaná postava ako je dnes dalajláma, ktorý dôsledne odmieta násilie a drží sa strednej cesty nenásilia a skutočnej autonómie, nastane pravý opak. Roku 2008 sa po demonstráciách a vojenskom zásahu Číny v tibetskom exile ozývali hlasy, že „middle way approach“ v dialógu s Čínou nikam nevedie. To boli hlasy, ktoré či už otvorene alebo iba v náznakoch komunikovali snahu o výraznejšie hnutie odporu a boli určitou predzvesťou vyústenia do násilia vo vzťahoch s Čínou. Nato sa však v lete roku 2008 dalajláma vyjadril, že obdobné návrhy sú pre neho neprijateľné a buď sa bude exilová komunita držať strednej cesty, kedy je pripravený aj naďalej byť jej politickým lídrom, alebo nie. V tom prípade ich

rozhodnutie rešpektuje, ale zrieka sa politických funkcií. V exilovej komunite sa k tejto otázke následne konalo na jeseň roku 2008 špeciálne zasadanie, ktorého výsledok bol, že stredná cesta je jedinou prípustnou alternatívou.

Tento konsenzus, aspoň zdanlivý, nastal práve iba vďaka autorite dalajlámu. Pri jeho absencii sa obávam, že môže dôjsť k eskalácii konfliktu medzi štátom, reprezentovaným ozbrojenými zložkami a Tibeťanmi, ktorý nezmení situáciu v Tibete k lepšiemu, nenastolí skutočnú autonómiu ani nezávislosť, ale celú situáciu zhorší. Kalkul Číny, že smrťou 14. dalajlámu sa otázka Tibetu definitívne stabilizuje, sa preto môže ukázať ako mylný.

Ak hovoríme o súčasnej Číne a jej politických lídroch, Čína nevidí dôvod, aby sa zamýšľala nad reformou štátoprávneho usporiadania a statusu Tibetu. Túto tému sa usiluje dostať do diskusie tibetský exil, čo však Čína už od 80-tych rokov dôsledne odmieta a vo svojej podstate z relevantných dôvodov, keďže predstava zjednotenia všetkých území osídlených Tibeťanmi do jedného administratívneho celku v rámci Číny (ktorý neexistoval ani pred rokom 1950), je podľa môjho názoru nerealistická.

Otázka statusu Tibetu a usporiadania kompetencií autonómnej vlády alebo autonómnych regiónov nie je témou, ktorá by momentálne bola takpovediac na stole. To, že autonómne práva v skutočnosti nie sú autonómne, je pravdou, nie však témou, ktorú by riešila čínska politická elita, keďže deficit medzi garantovanými právami a ich reálnym napĺňaním možno vidieť aj v mnohých iných oblastiach čínskej spoločnosti. Súčasná situácia v tibetských oblastiach uspokojivo napĺňa ciele a zámery centrálnnej vlády.

Navyše ďalším momentom je obava čínskej vlády, ktorá sa odvíja od rozpadu ZSSR a vývoja po roku 1990 v postsovietskom priestore. Ústupky vo vzťahu k Tibeťanom, by mohli znamenať, že s tými istými požiadavkami neskôr vystúpia Ujguri alebo Mongoli či iné etniká žijúce v Číne. To by bol začiatok dezintegrácie Číny a tento scenár je pre pekinskú vládu absolútne neprijateľný. Avšak v prípade, že nedôjde v Číne k ničomu dramatickému, čo si ani nikto neželá, nakoľko by to so sebou prinieslo pre celý región a dnes pre celý svet negatívne dôsledky, je tento vývoj vysoko nepravdepodobný.

Ak by sme mali robiť prognózy o budúcom vývoji, je možné očakávať nejaký posun vo vzájomnom dialógu ?

Dialóg, ako sme to mali napokon možnosť počuť priamo v diskusii so zástupcami tibetskej exilovej vlády, skončil na jeseň roku 2009 a odvtedy sa ho nepodarilo obnoviť. Túto otázku by som rozdelil na dve časti, jedna je naozaj tibetská a druhá skôr zohľadňuje širší čínsky kontext.

Tibet vstupuje do veľmi citlivého prechodného obdobia, ktoré vôbec neprivolávam, ale nastane po smrti dalajlámu a môže viesť k eskalácii vo vzťahoch s Čínou či nepredvídateľnému vývoju. Z perspektívy širšieho čínskeho kontextu potom jedinou nádejou je, že komunistická strana v Číne bude natoľko „osvietená“, že si uvedomí, že sa nemusí obávať separatizmu a bude pripravená rokovať a riešiť parciálne otázky typu používania jazyka vo vzdelávaní, problému

ekonomickej a sociálnej marginalizácie Tibeťanov, ktorí nenachádzajú pracovné miesta a dostávajú sa na okraj spoločnosti, čo zvyšuje ich frustráciu a nevôľu voči režimu, a zabezpečí, že autonómia, tak ako dnes funguje na papieri, bude naplnená reálnym obsahom. Regióny budú mať isté samosprávne právomoci a budú môcť otázky týkajúce sa náboženstva či kultúrnej a jazykovej identity riešiť bez toho, aby to ohrozilo suverenitu Číny a spôsobom, ktorý naplní očakávania obyvateľstva týchto autonómnych oblastí.

Problematická je tiež otázka, s kým by Peking mohol rokovať. Jednoznačne nie s exilovou vládou, keďže tá pre Čínu nie je partnerom. Dialóg bol v minulosti vždy dôsledne vedený medzi zástupcami čínskej vlády, respektíve komunistickej strany, a reprezentantmi dalajlámu, ktorý už dnes politické funkcie nemá, vzdal sa ich koncom mája roku 2011. Z pohľadu Číny preto formálne akoby ani nie je s kým hovoriť. To aj napriek tomu, že na čele tibetského exilu stojí premiér Lobzang Sengge, zvolený na jar v roku 2011, ktorý sa na čínsku stranu viac viackrát obracal v snahe o obnovenie dialógu a jeho opätovné nadviazanie. Čína ignorovala jeho výzvy, keďže tibetskú exilovú vládu ani jej premiéra neuznáva ako oficiálnych partnerov, rovnako ako ani žiadna iná vláda na svete. Preto keby aj Číňania mali záujem o dialóg, v súčasnej konštelácii je to zložité.

Rozhovor viedol Šimon Drugda.

Prezentované názory predstavujú stanoviská respondenta, nereprezentujú postoj Inštitútu ázijských štúdií.



Inštitút ázijských štúdií (IAS) je nezávislou partnerskou organizáciou Centra pre európske a severoatlantické vzťahy (CENAA) v Bratislave. Hlavným cieľom inštitútu je podpora a realizácia výskumu v oblasti ázijských štúdií a šírenie vedomostí o Ázii medzi slovenskou odbornou verejnosťou, spolupráca s organizáciami s podobným zameraním v strednej Európe a budovanie partnerstiev s ázijskými partnermi.

©IAS/CENAA

Tolstého 9, Bratislava, 811 06

E-mail: office@cenaa.org

www.cenaa.org/ias/

Nájdete
nas aj na
facebooku

